

Antikvarisk medverkan

Aschanska gården

Restaurering av papptak i Aschanska gården, Guldsmeden 2

*Eksjö stad i Eksjö kommun
Jönköpings län*

Antikvarisk medverkan

Aschanska gården

Restaurering av papptak i Aschanska gården, Guldsmeden 2

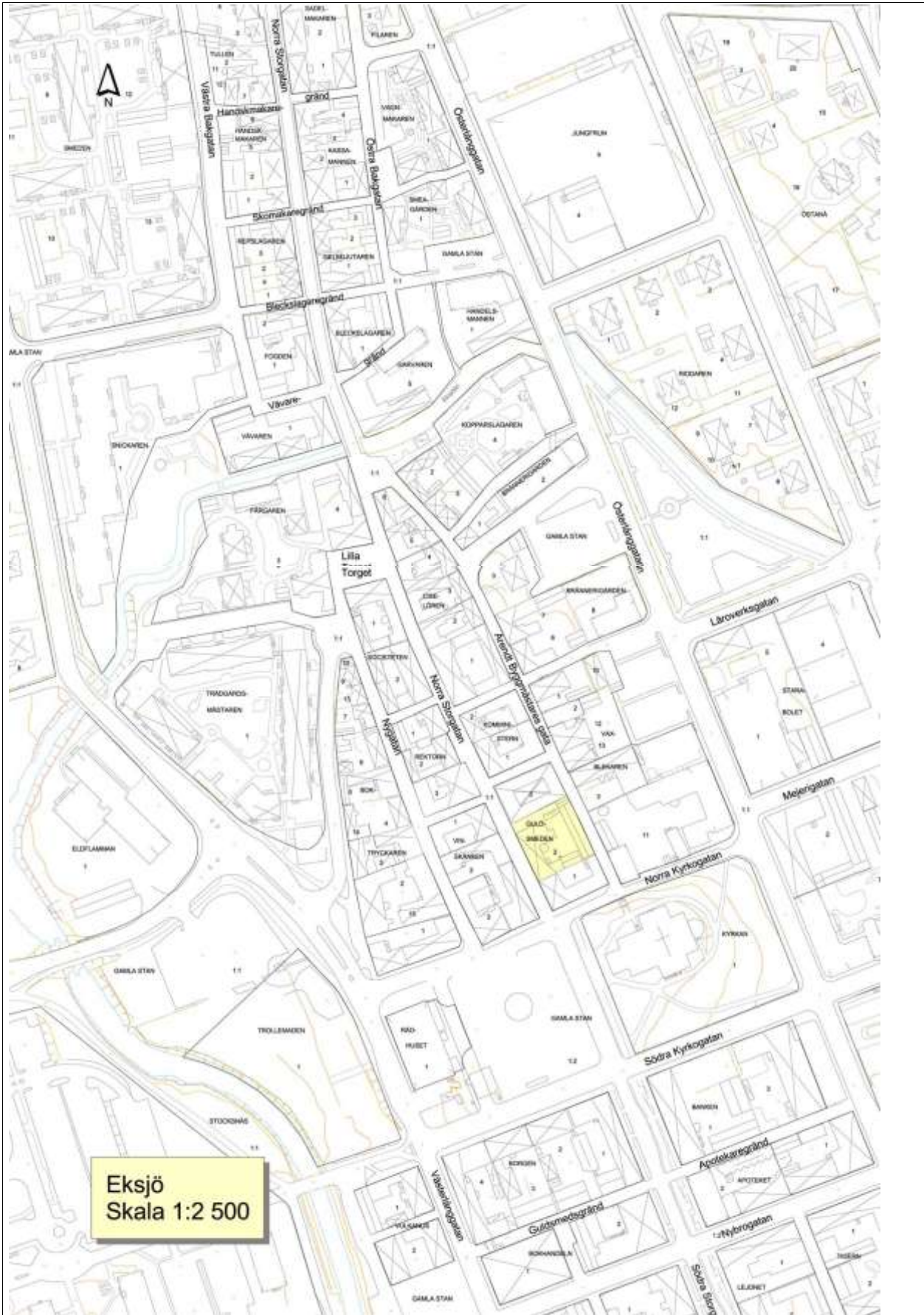
*Eksjö stad i Eksjö kommun
Jönköpings län*

Rapport och foto: Anders Franzén. Tryckning och distribution: Marita Tidblom.

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping, Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2012

Figur 1. Fastigheten Guldsmeden 2, Aschanska gården. Utdrag ur primärkartan för Eksjö stad.

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTIKVARISK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk kontrollant Anders Franzén	Rapportförfattare Anders Franzén	Dnr. 335/11	Lst./Kommun dnr. 434--2010	Slutbesiktning utförd 13 februari 2012
Fastighetsbeteckning/Populärnamn Guldsmeden 2/ Aschanska gården		Beslut enligt ☐ Lagen om kulturminnen m.m. ☒ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen		
Län Jönköpings	Kommun Eksjö			
Stadsdel/Trakt Gamla staden	Socken/Församling Eksjö	Fastighetsägare/Adressuppgifter Aschanska stiftelsen C/o Eksjö kommun 575 80 EKSJÖ		
Ekonomisk karta Eksjö 6F 8a	Koordinat x 6393.95	Koordinat y 1450.25		

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

<p>Aschanska handelsgården på Guldsmeden 2 i Eksjö är till stora delar resultatet av den apotekaregård som apotekare Carl Magnus Rydell uppförde på 1790-talet. Då tillkom det norra bostadshuset som även inrymde apoteket. Det södra bostadshuset kan datera tillbaka till tomtbildningen på 1580-talet. Garvaren Leo Felix Aschan förvärvade fastigheten 1832 och inredde norra bostadshuset till en bostad med kontor. Enligt en brandförsäkring från 1832 hade de båda bostadshusen då ännu inte erhållit sin fasadpanel. Timmerfasaden hade dock fönsteromfattningar, taklist och släta hörnfoder. På en målning av Eksjös torg utförd av Axel Otto Mörner omkring 1840 framträder gatufasaden som då var rödmålad medan dörr- och fönsterfoder var i en ljusgrå kulör. Först efter 1862, då tomtremsan med den lilla trädgården i norr tillfogades, verkar bostadshusen ha klätts in med sin locklistpanel.</p> <p>De ogifta döttrarna till George Aschan, Hedda och Signe levde här fram till sin död på 1960-talet respektive 1984 då fastigheten donerades till Eksjö församling och kommun.</p>
--

3. ÅTGÄRD

Period/år	Projektör	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
2011-12		M Bilkers Måleri AB	Aschanska stiftelsen
Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)	
Portgångens innertak och dess pappspänning	Innertaket utgörs av ett dolt brädtak och ett pappspänt tak under detta. Takpappen är struken med flera lager vit limfärg, som hade spruckit och krackelerat. Pappen är fäst med spik vid takets yttre sidor, men också mittpå. Den norra av de två våderna har ett par skarvar. Enstaka hål finns också i pappen. Sammanfattningsvis är pappens kondition något svag och spröd. Framför innerdörrarna mot trapphuset finns en treetex-skiva som lossnat något.	För att restaurera pappen dryftades två alternativa lösningar. Enligt ett alternativ skulle pappen rengöras från äldre färglager, makuleras med tunt makuleringspapper och målas slutligen med vit limfärg. Denna metod bedömdes vara riskabel eftersom det fanns stor risk att takpappen skulle skadas eller spricka när den makulerades. Däremot skulle den befintliga takpappen förstärkas genom makuleringen. För att inte riskera hela takpappen valdes ett annat alternativ: Pappen rengjordes från äldre färglager, pappen torkades genom att rummet värmdes upp försiktigt och avfuktades. Därefter ströks takpappen med mager linoljefärg för att den skulle bli med stabil och inte utvidgas beroende på luftfuktighet. Slutligen ströks ytan med vit limfärg. Denna metod bedömdes utsätta den befintliga takpappen för mindre risker, men tillföra ett oljefärgsskikt som inte var ursprungligt. Oljefärgen kan inte sägas förstärka pappen i sig, men den "dödar" pappen genom att	

Partiet invid dörren till trapphuset.	Invid dörren finns en masonitskiva som lossnat något.	utvidgningen motverkas. Befintliga kablar i taket bevarades orörda. Masonitskivan demonterades varsamt och då visade det sig att den täckte ett parti som var upphöjt. Detta parti återställdes genom att masonitskivan inte återmonterades och taket pappades och målades som det övriga taket.
---------------------------------------	---	---

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Arbetena medförde att papptaket erhöll ett prydligt utseende och en stabil status. Eftersom portgångens väggar är i gott skick skämde det skadade taket intrycket av rummet. Genom samrådet mellan byggherre, målare och antikvarie valdes en både antikvariskt och tekniskt god lösning. Arbetena kommer att föras in i den vård- och underhållsplan som finns upprättad för byggnaden.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

Utefter kanterna på takpappen, invid taklisten, finns en målad linje vars kulör tycks överensstämma med ett färgskikt som också finns på vägghelmen, under den befintliga kulören. Den målade linjen utefter takpappens yttersidor har troligen uppstått när taklisten målats.

Vid arbetena öppnades den garderob som finns i portgången. Denna garderob har, enligt uppgift, inte öppnats på många år. De äldre golv- vägg- och taksikten i denna ger vägledning i hur portgången tidigare varit utformad.

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

17 juli 2012

Anders Franzén

FOTOBILAGA

Papptaket i portgången inför arbetena.

Detalj av den rengjorda och avtvättade pappen i taket.

Invid dörrarna till trapphuset fanns ett parti av taket som hade en annan konstruktion än det övriga papptaket.

Taket vid utgången till bakgården.

Översikt över portgången efter restaureringen.

Partiet invid dörren mot trapphuset med den återställda konstruktionen.

I portgången finns en garderob som, enligt uppgift, inte öppnats på många, många år. De bevarade, äldre skikten i denna inbjuder till en byggnadsarkeologisk analys, som inte rymts i detta projekt.

Portgångens taklampa.

Detalj av innertakets restaurerade papptak.